

Her hviles tilsammen i rolighed - om Mikkel Sehested og Regitze Gyldenstjerne

Dorothy Jones 02.07.2013

Den meget flotte ligsten i nordre sidekor i Sct. Peders kirke i Næstved lever et stille ubemærket liv. Besøgende, fra kirkegængere til turister, finder sjældent vej herind hvor kirketjenerne desuden har et lille kontor med et bord og skab. Det er egentlig en skam for ligstenen er ganske usædvanlig i fremstilling og dertil i god stand og er et fantastisk udgangspunkt for fortællingen om adelsparret fra Gavnø.

Ligstenen til minde om Mikkel Caisen Sehested og Regitze Knudsdatter Gyldenstjerne blev formentlig lavet kort efter Regitzes død den 17. juni 1576. Rundt om parret ses deres ane våbenskjold. Over deres hoveder de "vigtigste" af fædrene og mødrene slægter, hans Sehested og Ahlefeldt og hendes Gyldenstjerne og Ulfstand. Alle fire med hjelm med hjelmfigur og -klæde. I langsiderne, tilbage til alle oldeforældrene, de andre anevåben. Se <http://www.gravstenogepitafier.dk/>

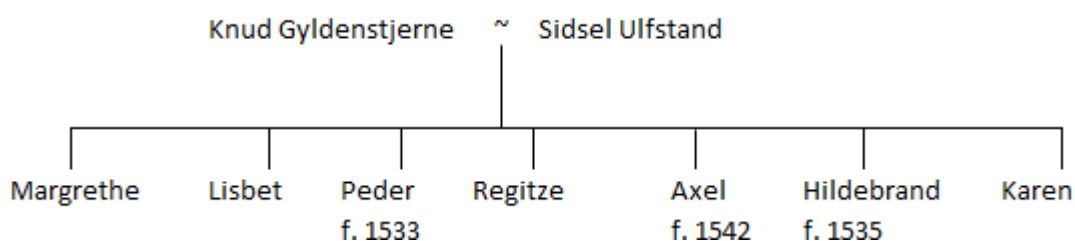

Ahlefeldt (spejlvendt -a courtoisie) og Sehested - Gyldenstjerne og Ulfstand

Sehested våbenet er 3 søblade (aakander) samlet med spidserne om en kugle. På hjelmen 7 hejrefjer anbragt i vifteform. Således, med styr på parrets adelige ophav gennem de ønskværdige tre generationer og ca. 100 år, er spørgsmålet "hvem var de?". Er det muligt at lære dem nærmere at kende som personer igennem det liv de har budt dem?

Den adelige Mikkel Sehested, oprindeligt fra Holsten, kom til Danmark for at tjene Christian den 3. som hofsinde, dvs. i den garde af unge adelsmænd der tjente kongen personligt i både fred- og ufredstider. Han var ikke ene om det. En del tyskere indvandrede, gjorde karriere og opnåede rigdom og magt her i landet. Mikkel må have gjort det tilfredsstillende, for i 1550 fik han lenet på Svendstrupgård ved Ringsted. To år senere og i næste trin på karrierestigen, blev han også lensmand på Gavnø i 1552. Gavnø havde været kvindekloster og selv om flere år var gået siden reformationen, var det stadig hjem for de gamle nonner. Eneste afgift han havde for lenet var at sørge for damerne med husly, mad og tøj. I lensbrevet forpligtede han sig til at vælge en dansk adelsjomfru såfremt han skulle giftes.

Den udvalgte Regitze var datter af den rige Knud Pedersen Gyldenstjerne til Thim og Sidsel Ulfstand. Ved sin fars død arvede Regitze betydelige ejendomme i Skåne og på Sjælland. Hun var et godt parti, både velhavende og af fornem familie. Mikkel har givet været sidst i 20-erne, og Regitze formentlig først i 20-erne da de blev gift i 1553. Familien var af største vigtighed, og med Regitze fik Mikkel et stort dansk netværk som rummede alle slægtens generationer, forgreninger og venner.

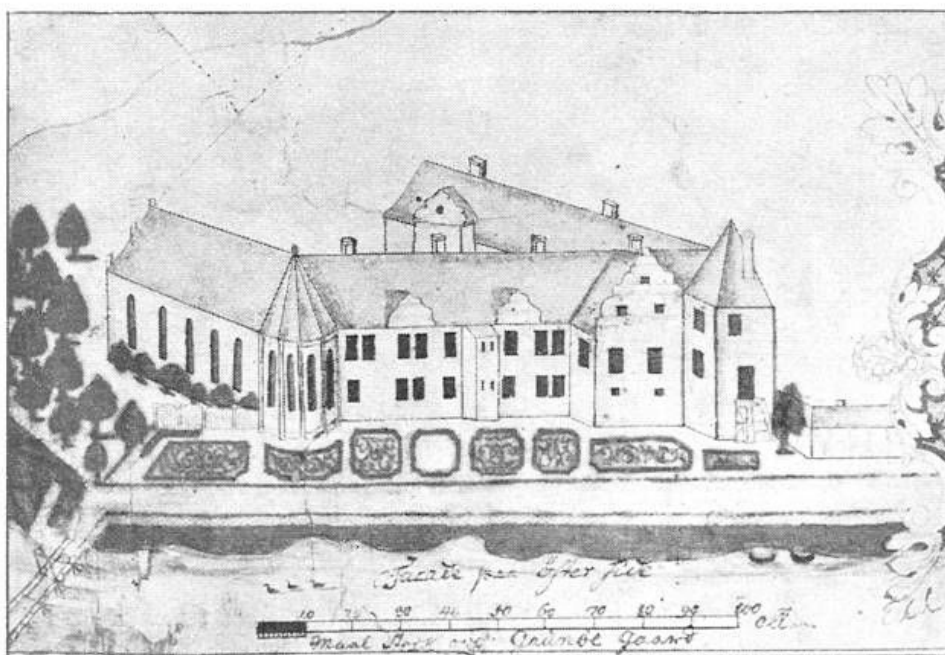
Regitzes far siges at have haft en voldsom karakter, og havde vitterlig et til tider dramatisk liv. Han blev f.eks. beskyldt for at hjælpe sin fætter Torben Oxe ved at forgifte kongens elskede Dyveke, og blev kastet i fængsel. Han deltog i kampen i Skåne mod Søren Norby, støttede det katolske parti under reformationen, og endte under Grevens fejde atter i fængsel. Han fik dog sin fulde frihed tilbage i 1536 ved at love troskab til Christian d. 3., fik plads i rigsrådet og blev udnævnt til hofmarskal. Knud Pedersen Gyldenstjerne var blevet gift med Sidsel Ulfstand i ca. 1530 og de fik en børneflokk på 7, som overlevede til voksenalderen, 4 piger og 3 drenge. Fødselsåret for Regitze, opkaldt efter sin farmor, kendes ikke, men var formentlig ca. 1532-34. Efter flere urolige år med faderen i unåde må familien alt andet lige have været glad for de nye tider. Knud Pedersen Gyldenstjerne tog efterfølgende en fremtrædende rolle i tidens begivenheder, nu mindre rå og mildere i sindet. Han blev lensmand på Kalundborg Slot, og fik fra 1549 til opgave at være fangevogter for Christian 2. Den royale fange, indsat her, fik lov til at holde et lille hof og gå på jagt, så det har ikke været værst. I 1552 blev der holdt bryllup på Kalundborg slot, da Knud Pedersen Gyldenstjernes datter Karen, Regitzes søster, blev viet til en af de unge hofsinder, Hans Lauridsen Baden, der tjente den fængslede konge. Knud Pedersen Gyldenstjerne døde samme år på slottet og blev begravet i Kalundborg kirke. Ligstenen hans enke satte findes i dag, meget slidt, fastgjort på kirkegårdsmuren under halvtag.

Knud Pedersen Gyldenstjerne og Sidsel Jensdatter Ulfstand, Kalundborg kirke

Regitzes mor Sidsel Ulfstand, datter af rigsråd Jens Ulfstand og født på Glimminge i Skåne, var ca. 20 år yngre end sin mand. Ægteparrets velbevarede arkiv med en skønsom blanding af dokumenter og breve findes på Rigsarkivet. Bl.a. fra dette materiale vurderes det at Sidsel har været en energisk og dygtig kvinde med stor økonomisk sans og mange gøremål. Hun passede de store jordbesiddelser hun selv havde arvet og overtog sin afdøde mands len i Skåne. Hendes syv børn var ikke småbørn længere, og større børn blev sendt til slægtninge til uddannelse og opdragelse. Sønnen Peder født i 1533 kom til Koldinghus hvor han blev undervist og opdraget sammen med prins Frederik. Fru Sidsel fik også ærefulde opgaver ved hoffet, f.eks. at stå for pyntning af de store sale med gobeliner ved de store festligheder. En anden for os nærmest uforståelig opgave hun påtog sig, var at "stå" for Frederik 2. undertøj. I et brev omtaler hun de "sorte, silkesyede skjorter" hun syede til ham. Det betyder vist hverken at skjorterne var sorte, eller broderiet var med "blackwork", som de engelske på det tidspunkt var, men at der i kanten af flæsen på skjorten var en dekorativ syning i sort silketråd. Flæsen var forløberen til pibekraven og kan ses på både Mikkel's skjorte og Regitzes særk ved hals og håndled. Regitze har formentlig tilbragt en del af sin opvækst hos en kvindelig slægtning, i lære til sin fremtidige rolle som adelsfrue med alt hvad det indebar af husførelse, børneopdragelse, selskabelighed osv., og med sin mors kundskaber med nål og tråd in mente har Regitze sikkert også lært at brodere.

Der vides ikke meget om Mikkel og Regitzes liv på Gavnø. Han passede sine lensmandsopgaver og stod til rådighed når der kom bud fra Kongen om at skulle deltage i både det ene og det andet. Det kunne være at modtage tilrejsende notabiliteter, og med behørig forplejning og underholdning undervejs at ledsage dem til Kongen, eller at være i det royale følge på rejser til udlandet. Samt deltagelse i begivenheder ved hoffet som bryllup, dåb og begravelse, ridderturneringer og festligholdelsen af højtiderne som f.eks. fastelavn. Det blev altid præciseret at de deltagende adelsmænd og deres fruer skulle være i "gode klæder og udstyr", de skulle være Kongen og riget til ære. Det indebar nogle gange anskaffelse af nyt, f.eks. da Mikkel skulle med i kongens følge til Holsten i sommeren 1561. Alle adelsmændene skulle klædes i askegrå peltsrocker, forbræmmede med sort fløjl, og deres "svende" skulle iklædes askegrå kjortler med det kronede F på ærmet og bære sorte hatte og hoser. Mønstre blev sendt med, således at de, trods de kom spredt fra hele landet, så ens ud. Mikkel har på ligstenen en rock eller kåbe på, også pelsforet så de har set nogenlunde sådan ud og fantastisk stilige har de set ud med hele følget i askegråt og sort.

Gammel Tegning af Gaavnø før Grev Otto Thotts Ombygning.

Mikkel og Regitzes eneste barn Lisbeth blev født på Gavnø den 10. august 1555. Nonnerne var der stadig og om familien følte sig "generet" af dem er ikke godt at vide. I hvert faldt, kom det i 1556 Kongen for øre at deres forsørgelse var mangelfuld, varerne var af en ringe kvalitet og lod vente på sig, og fisk som de havde fået siden gammel tid, undte han dem ikke. Frederik d. 2. befalede Mikkel til at sørge for at de fik alt hvad de havde brug for af kød, saltet og tørret fisk, brænde og penge på belejlig tid, og når han selv fik frisk fisk skulle han dele noget med dem! Ellers var der tilsyneladende kun få tvister og sager mellem parret og andre, selv om tiden ellers er kendt for de stridigheder der var internt i familierne og adelsfamilierne imellem, om arv og ejendom, og med naboer og borgere om markskel og fiskerettigheder. Af ansatte på Gavnø ved vi at den senere borgmester i Næstved, Engel Postfeldt, arbejdede der i 18 år, først som dreng og siden som foged.

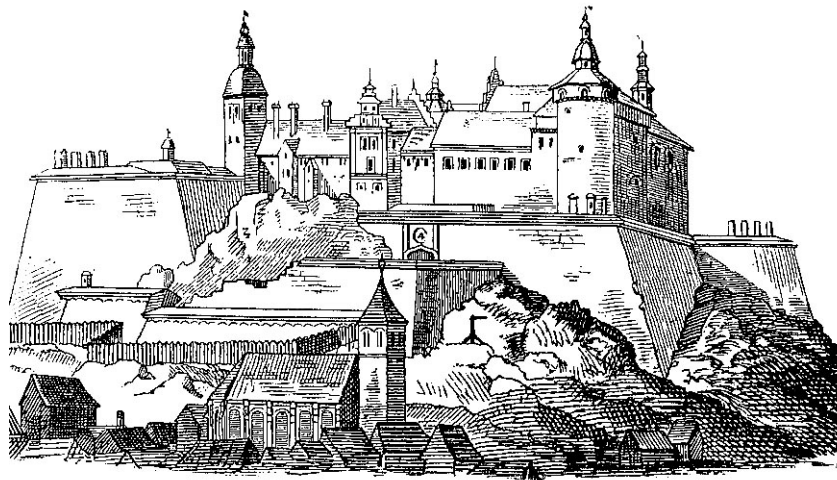
Parret har haft et omfangsrigt netværk som ud over familien bestod af bekendte fra hoffet og adelsfamilier med jordbesiddelser og huse i nabolaget af Gavnø og Næstved. F.eks. Herluf Trolle og Birgitte Gøje på Herlufsholm. Naboer, men også familie, Herluf var fætter til Regitzes mor – og Trollevåbnet ses blandt anerne på ligstenen.

Regitzes søskende klarede sig godt. Hendes søstre blev godt gift og hvor Mikkel ikke rykkede videre på karrierestigen fik hendes brødre efterhånden fremtrædende poster. 1563 begyndte med dødsfald i familien. Mikkels forældre døde, med en uges mellemrum i januar, men begge dog i en alder af ca. 70 år, en lang levetid dengang. Få måneder senere rejste Frederik d. 2. til Holsten med et stort følge, blandt dem Mikkel. Adelsmændene havde fået besked om at mødes i Kolding med deres bedste klæder og guldkæder, og det kunne tænkes at Mikkel fik lejlighed til at se sin bror og to søstre nu han var i Holsten. Med den unge Frederik d. 2. på tronen lå et opgør med Sverige i kortene. Krigen kom senere på året i 1563 og det blev ikke en lynsejr som alle havde håbet på. 7 lange krigsår lå forude med alt hvad de indebar af afsavn og tab af elskede familiemedlemmer.

Krigsårene var hårde for Næstveds borgere selv om krigsskuepladsen lå langt væk. Krigsskatterne var høje og byen måtte, som alle andre, aflevere både heste til at trække skytset og bådsmænd til at bemane orlogsskibene. Over flere år blev 160 indkaldt til at tjene til søs, og sammen med dem rekvireredes pibere, trommeslagere og bartskærere. Og som om det ikke var nok blev Næstved i 1565 hærget af pesten hvor 723 personer døde ud af en befolkning på omkring 4100, en ud af hver 6. Om Mikkel Sehested blev kaldt til tjeneste i de første år af krigen ved jeg ikke, men som andre adelsmænd lånte han penge til kongen, for sådan en krig koster en formue og lidt til, også dengang.

Efter vinterstilheden gik forberedelserne i gang til forårets kampagne i 1566. Frederik d. 2. satsede stærkt på at genvinde magten til søs. Skader på skibene blev udbedret, nyt materiel blev købt ind, og mandskab rekvireredes fra hele landet. Med Klas Horn som øverst admiral for svenskerne skulle det nok gå hedt til. Den 24. februar befalede kongen en række byer at sende mandskab til flåden. For Næstveds vedkommende skulle 40 skibsfolk og tømmermænd, en bartskærer med udstyr, 1 piber og 1 trommeslager stå klar til tjeneste i København søndag d. 24 marts. To dage senere skrev kongen en befaling til en række adelsmænd om at møde i København 8 dage efter påske for at tjene til skibs. Mikkel var en af dem. Intet tyder på at Mikkel havde nogen som helst erfaring til søs, men det betød ikke noget. Kaptajnen og sømændene tog sig af at sejle og navigere, medens de indkaldte adelsmænd skulle lede kamptropperne som var med på skibene. Herluf Trolle som havde været øverst admiral, var død året før, så nu var det Hans Lauridsen Baden som var øverst admiral. Han havde flere års erfaring under Peder Skram og Herluf Trolle, og han var som sagt gift med Regitzes søster Karen. Regitzes kusine Lisbets mand, Jens Truidsen Ulfstand lensmand på Saltø, med krigserfaring, dog på landjord, var viceadmiral. Så med en svoger og et nært familiemedlem på topposterne, har Mikkel kendt cheferne godt.

På landjord havde danskerne sejret ved slaget ved Axtorna i oktober 1565, men begge hære mistede også mange mænd til pesten. Efter at have hvilet i vinterkvarter i Skåne gjorde den danske hær klar til strabadserne som lå forude. Regitzes bror Hildebrand var død i 1563, og både Axel og Peder kæmpede aktivt i krigen. Fæstningen Baahus, ved Gøteborg, havde været belejret tre år i træk, og samlede nu styrke så godt de kunne til forårets komme og tilbagekomsten af svenskerne. Det var Regitzes svoger Jens Holgersen Ulfstand, gift med hendes søster Lisbet, der havde lenet og var kommandant på borgen. Parret var nys blevet forældre til deres første barn, som dog var blevet født et stykke fra kampens frontlinje på Malmøhus. I marts 1566 begyndte en ny belejring. Den svenske flåde havde været tidligt i vandet, og 7 skibe nåede med mandskab og proviant frem for at støtte de belejrende. Over de næste måneder afslog Ulfstand opfordringen til overgivelse, og Baahus oplevede at blive beskudt uafbrudt igennem tre døgn, stormet adskillige gange, led massive tab af mandskab og manglede alle former for proviant. Alligevel var der 150 mænd tilbage, som pristis for deres aldrig svigtende mod, tapperhed og udholdenhed. Svenskerne trak sig tilbage da en dansk undsætningshær nærmede sig. Lettelsen i familien må have været stor over at Lisbet og Jens endnu en gang havde klaret det.

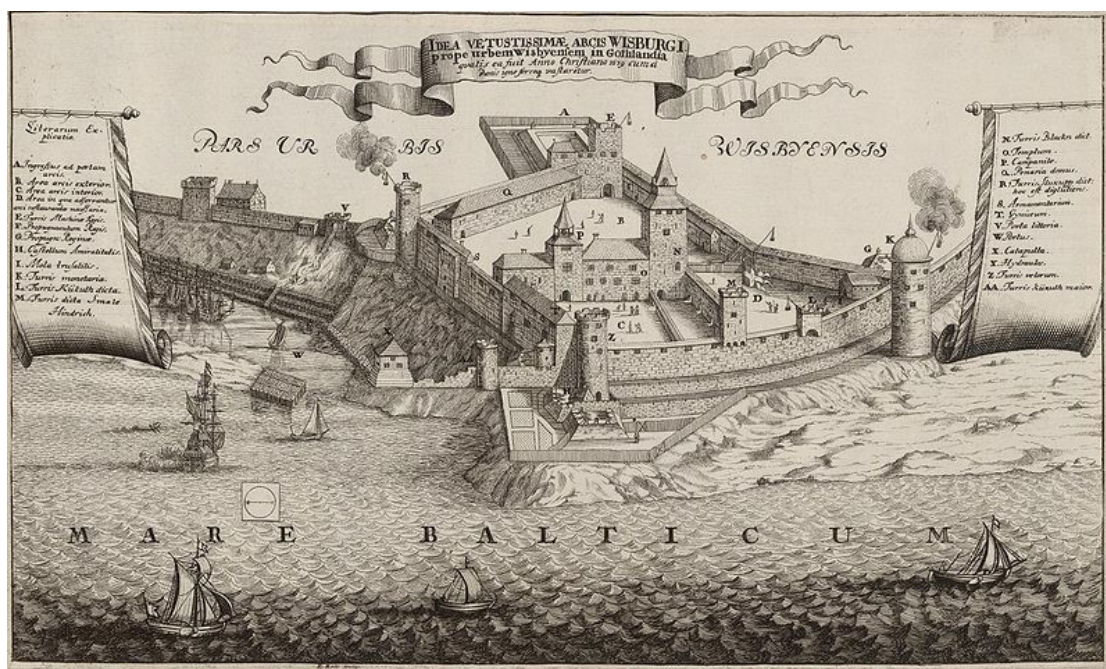
Baahus fæstningen i 1658

Imens havde det ikke været nemt at få skibe og besætning klar i København. Nye flotte, store krigsskibe var blevet bygget og kanoner hentet fra England, og som forsøg var der indkøbt et nyt krigsmiddel, som det senere skulle vise sig de ikke fik brug for. Det var nemlig 110 lerpotter, kostende 2 skilling pr. stk. som fyldt med ulæsket kalk kunne bruges til at kaste i øjnene på svenskerne når de bordede skibene. Men klar blev de endelig, og den 29. juni sejlede den dansk-lybske flåde på 36 skibe ud med Hans Lauridsen Baden i spidsen på "Samson" med en besætning på 1100 mand. Mikkel Sehested var ombord på "Gabriel" sammen med Lauritz Pedersen Norby. Det var et nybygget skib med en besætning på 285 mand og 24 kanoner. Jens Truidsen Ulfstand var vice admiral på "Hannibal". "Hannibal" var et stort skib, også nybygget i Lübeck, med en besætning på 943 mand og godt 70 kanoner.

Den svenske flåde som havde fået ordre til at sejle til Øresund var på vej og skulle stoppes. Uheldet ville at "Hannibal" fik slagside ved Stevns på grund af manglende ballast og gik på grund. Godt tosset var ordren fra Hans Lauridsen Baden at de skulle vente på "Hannibal", så da de endelig nåede frem var svenskerne væk. De var sejlet tilbage til Stockholm, der var vist sygdom ombord, som hærgede besætningerne slemt. Det huede hverken den svenske konge Erik XIV eller den danske Frederik d. 2. at chancen for at hævde sig til søs var spildt. Frederik d. 2. insisterede på at flåden blev ude, og Erik XIV sendte atter sin flåde af sted. Nord for Øland mødtes de to flåder den 26. juli.

Den svenske flåde var på 60 skibe, næsten dobbelt så stor som den dansk-lybske, men Hans Lauridsen Baden erklærede at han ikke ville opgive kampen så længe han havde livet i behold og skibene flydende, og endnu mindre ville han flygte. Under Herluf Trolle var flåden begyndt at sejle søslag i formation, og sådan foregik det også den dag. Begge flåder kæmpede tilsyneladende i denne nye orden. De store skibe havde to mindre på flankerne, og i linjeformation sejlede de forbi hinanden, frem og tilbage. Sådan manøvrerede de hele dagen fra 9 morgen til 4 om eftermiddagen. Den nye kampteknik var i sagens natur ret uøvet og de kom kun lejlighedsvis i gemæng og der var ingen forsøg på at borde fra hverken svensk eller dansk side. Derfor blev der heller ikke brug for lerpotterne med ulæsket kalk. Flere af kampperioderne var til gengæld hårde uden der skete videre skader på skibene. Dog mistede det lybske admiralskib sin stormast. På et af skibene, "Achilles" fik adelsmanden Kristoffer Mogensen Handingmand skudt sit hoved af. Søslaget sluttede nærmest uafgjort, og den svenske flåde sejlede mod Blekinge sent om eftermiddagen. Hans Lauridsen

Baden besluttede at Kristoffer Mogensen Handingmand skulle begraves i hellig jord og valgte, trods ønske fra Lybækkerne om at sejle til Danzig, at sejle til Gotland.

Lensmanden på Gotland var Jens Bille, også en nær slægtning, fætter til Regitze og svoger til viceadmiralen Jens T. Ulfstand. Han var en kultiveret og lærd mand og hans visesamling fra 1554-59 er en af de ældste i Danmark. 1559 var et travlt år for Jens Bille, han deltog i Ditmarskentogtet, blev gift i december og blev kort efter lensmand på Gotland. Han og hans hustru Karen Rønnow boede på borgen Visborg ved Visby, og hun fødte sådan ca. et barn hvert år. I sommeren 1566 havde de 3 småbørn og den nyfødte Ejler. I krigsårene var det at være lensmand på Gotland en besværlig post. Man måtte være årvågen og påpasselig, med fjendtlige skibe i farvandet omkring øen, som kunne lægge til når som helst. Øen havde desuden også været hårdt ramt af pesten i 1565, og de mange dødsfald havde vanskeliggjort høsten. Jens Bille skrev mange gange til kongen om deres sult og nød, uden at der dog kom forsyninger til dem. Jens Bille var forstandig og dygtig til jobbet og var vellidt på Gotland.

Den 27. juli, dagen efter slaget, nåede den dansk-lybske flåde Visby hvor den slog anker. Lensmanden Jens Bille, lokale skippere og andre søkyndige fra flåden advarede admiralen Hans Lauridsen Baden om, at de var på "ubelejlig grund med ingen ankerhold", altså et farligt ankersted ud for den gotlandske kysts kalkklipper. Admiralen mente at Jens Bille var en landkrabbe og ikke vidste hvad han talte om, og desuden skulle begravelsen ske næste dag hvorpå de ville sejle videre, så det gik nok. Det blev stormvejr den nat og mon ikke alle drog et lettelsens suk søndag morgen da stormen stilnede af. Alle adelsmændene og folk af rang deltog i begravelsen af Kristopher Mogensen om eftermiddagen i Visby domkirke, og blev på land til lige før solnedgang. Der var nu fralandsvind, og endnu engang tog Baden ingen notits af fornyede advarsler om at blive forankret samme sted. Han sagde: "Der bliver vel ikke stormvejr hver nat". Der var også stille da de returnerede til deres skibe, men flere rykkede dog lidt længere fra kysten. To fra "Floris", Knud Nielsen Steensen til Lundbygaard og Jørgen Nielsen, blev i Visby i festligt lag sammen med Peder Hvitfeld fra "Borgmesteren". Mon ikke de i første omgang var glade for at de var blevet i land, da der to timer senere på skibene "hørtes ligesom klageskrig både i luften og fra havsens bund. Det var som om søen sydede

under skibene, skønt der endnu var havblik, og solen i sin nedgang farvede himlen med de underligste farver. Da kom pludselig stormen med regn og hagl så mægtig som et jordskælv, og først efter 5 og 6 timers forløb havde den raset ud". Sådan blev det beskrevet i "Kong Frederik den andens krønike" skrevet godt 100 år senere, og sikkert var, at det var en storm i en styrke og et omfang, som aldrig før var oplevet i Østersøen.

Den voldsomme pålandsstorm rev skibene med sig og sønderslog dem mod den hårde klippekyst. 11 af de store danske krigsskibe og 3 lybske krigsskibe forliste med meget få overlevende. Admiral Hans Lauridsen Baden og så godt som hele besætningen på "Samson", næsten 1100 mand omkom, kun 5 herfra reddedes i land, forslåede, men i live. Viceadmiral Jens Truidsen Ulfstand døde sammen med 948 andre på "Hannibal". Kun 25 overlevede herfra. Også "Morianen", admiralskibet fra Lübeck, forliste og mere end 1000 mænd omkom. Iblant dem deres admiral, Bartolomeus Tinnappel, som også var byens borgmester. På et af de mindre skibe "Svalen" døde 252, kun skibskokken overlevede. Vi må næsten gå ud fra, og håbe, at adelsmændene Knud Steensen, Jørgen Nielsen og Peder Hvitfeldt som blev i land, gik forrest i kampen for at hjælpe og redde så mange som muligt i land, og at de ikke lå døddrukne og uvidende om katastrofen som var i gang. Om morgenen var de i hvert fald nødt til at forlige sig med at deres skib "Floris" med alle 200 mand var gået til bunds. Forskellige tal bliver nævnt, men sikkert er det, at mellem 5000 og 7000 døde i stormen den nat. "Gabriel" med Mikkell Sehested ombord, var blandt dem der var sejlet væk fra kysten og kunne ride stormen af. Ligeledes var Peder Hvitfeldts skib. De klarede det, men havde måttet hugge master og kaste skyts og ballast overbord med slemt beskadigede skibe til følge, men med livet i behold. Næste morgen lå vragede og døde kroppe langs kysten rundt om Visby. Ca. 1400 overlevede stormen. Den forfærdede lokale befolkning var nødt til at samle de døde sammen og begrave dem i massegrave, og det skulle ske hurtigt for det var jo sommer. Ligene af Hans Lauridsen Baden, Jens Truidsen Ulfstand og Bartolomeus Tinnappel blev fundet, og de blev begravet i Sct. Maria, domkirken i Visby.

Bartolomeus Tinnappels epitafie i Sct. Maria, Visby

Borgmesteren fra Lübecks familie fik senere sat et epitafie til hans minde i kirken. Rædselsnatten malet bag den knælende bedende modne mand, kan ikke andet end skabe et andet billede hvor man ser Mikkell og forstille sig ham i bøn for livet, under stormen midt i katastrofen. Og hvordan havde han det dagen efter da han med selvsyn kunne se flåden i stumper og stykker og tusinder af døde ligge i strandkanten. Ydermere var hans hustrus slægtinge Hans og Jens døde. Dem, der som øverste ansvarlige, var skyld i det hele! Stormen kunne de ikke gøre for, men Hans Lauridsen Baden var ansvarlig for at de havde slået anker der hvor alle advarede imod. Hvem der overtog kommandoen over de sørgelige rester af flåden i de næste dage ved jeg ikke. Rent praktisk skulle der findes kvarter og forplejning til de overlevende, de sårede skulle plejes, kanoner og andet materiel, der kunne reddes, skulle hentes op fra vandet, og de resterende skibe skulle repareres så de kunne vende tilbage til København. Lensmanden Jens Bille gjorde hvad han kunne, 600 fik kvarter på Visborg, men han havde svært ved at finde mad nok til dem på øen.

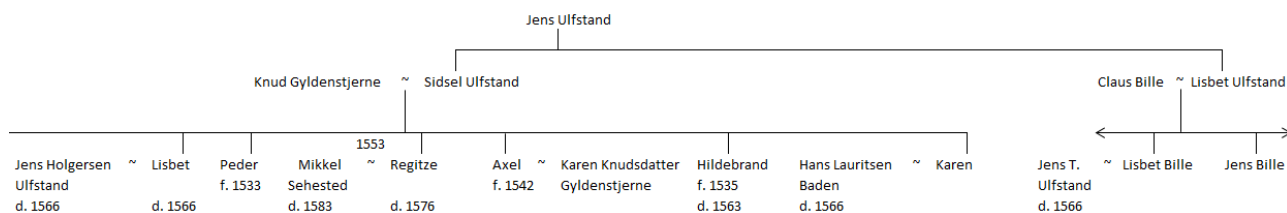
Først den 10. august fik kongen at høre om "flådens undergang". Han mente det var et rygte som han nægtede at tro på. Historien stammede fra en købmand, vel kommet sejrende fra Visby, som havde talt med Knud Nielsen Steensen. Hans skib stod på listen over de forliste. Hvordan kunne det hænge sammen? Og ville nogle af de andre skibe ikke være kommet hjem hvis det var sandt? Et skib blev sendt af sted for at forhøre sig om en stranding eller andet der kunne forklare rygten skulle være sket, men dagen efter blev historien bekræftet. Det lyder stadig som om katastrofens omfang ikke var gået op for kongen. Og hvad der end var sket måtte han være tilfreds med Guds gerning. Befalinger blev sendt til Jens Bille om at bjerpe så meget som muligt. Lensmanden bekræftede katastrofens omfang og Frederik d. 2. var nødt til at se i øjnene at tusinde var døde, flåden nærmest ikke eksisterende og håbet om at tage magten fra Sverige i Østersøen måtte opgives i denne omgang. Nyheden har nu, sikkert lynhurtigt, spredt sig til mændenes familier.

Desværre findes der tilsyneladende ingen breve fra de overlevende til deres kære, hvor man kan læse om katastrofen med deres egne ord. En lokal adelsmand Christoffer Gøje fra Gunderslevholm og bror til Birgitte Gøye skrev breve til, og modtog fra, sin hustru Birgitte Bølle. De giver et rørende indblik i krigsrædslerne, melder om dræbte og tilskadekomne i familien og vennekredsen, og fortæller samtidig hvordan hustruerne tog styringen derhjemme med lidt råd og vejledning fra manden ved fronten. Den 12. august sendte Christoffer Gøje et brev til Birgitte Bølle. Han var på Baahus hos Jens Holgersen Ulfstand, og de havde tilsyneladende ikke hørt om flådens forlis hvor han også mistede en svoger. Lettelsen i Baahus over deres sejr over belejrerne var nu afløst af kampen mod pesten. Christoffer nævner at Peder Gyldenstjerne, Regitzes bror, er blevet skudt i benet. Måske har Regitze fået en opdatering via Birgitte Bølle om hvordan det stod til hos hendes søster og svoger og broderen.

Stormen var den værste i området nogensinde, og der gik ikke lang tid før man mente at overnaturlige kræfter måtte have været på spil. Nogle troldkvinder tilstod at en kone boende i København, som havde en af skibskaptajnerne logerende, havde betalt dem for gør skade på ham. Således at hun ved kaptajnens død ville kunne beholde hans ejendele. Den grådige udlejer og troldkvinderne kom til at betale for katastrofen ved Visby med livet. Men beslutningen om at Christoffer Mogensen skulle begraves i en kirke og ansvaret for at skibene slog anker hvor de gjorde var Hans Lauridsen Badens, og om katastrofen ved Visby blev sagt at "Her maatte nogle Tusinder drukne, for at Én kunde ligge tør".

Jens Bille bad uger senere, fortsat indtrængende om hjælp i form af penge og levnedsmidler. Øen var helt forarmet, og han havde nu brugt alt hvad han selv havde af mad til de 1400, som stadig befandt sig der. De knoklede på for at få skibene over vand i stand til at sejle, og bjergede samtidig mest muligt fra dem under vand. Peder Hvitfeld blev udpeget til at lede resterne af flåden indtil Jul. Kongen sendte en dykker og det lykkedes at redde en del skyts, men dog kun en brøkdel af det en ny flåde havde brug for. Allerede den 26. august sendte Kongen et brev til købstæderne "at i betragtning af den ulykke der er overgaaet flaaen har bevilget en kobberskat af købstæderne, de to part i grydekobber og den tredje i kobberkedler til anskaffelse af nyt skyts det skulle afleveres til lensmanden senest den 9 oktober". For Næstveds vedkommende 5 skippund. Kongen var således allerede i gang med at opbygge en ny flåde.

Lykken over at Mikkel havde overlevet slaget og stormen, må for Regitze være blevet erstattet af sorg ved nyheden om at hendes søster Lisbet Gyldenstjerne var død af pest midt i september. Hun havde været hos sin mand Jens Holgersen Ulfstand på fæstningen Baahus, og trofast delt farer og sorger med ham igennem de sidste måneder. Få dage senere blev pesten også hans banemand. Deres spæde søn Holger fik kongen som værge, og han bekostede drengens opdragelse og uddannelse. En påskønnelse fra kongen af forældrenes store indsats. Så med under to måneders mellemrum havde Regitze mistet en søster, to svogre og kusinens mand, hendes bror var blevet skudt og hendes egen mand havde oplevet og overlevet en forfærdelig traumatisk oplevelse.

Der er formentlig gået flere måneder førend Regitze fik Mikkel at se igen. Krigsskibet "Gabriel" sejlede igen, men udgik i 1573. Laurids Norby fortsatte i flåden, men det ses ikke nogen steder at Mikkel gjorde. Efter tragedien ved Visby forårsaget af troldkvinder var det meget svært at skaffe folk til flåden. En ting er at kæmpe mod svenskerne, en helt anden at kæmpe mod det overnaturlige. Jeg har ikke fundet oplysninger om de godt 40 mand fra Næstved som blev indkaldt i 1566. Året efter fik Næstved påbud om at sende 10 bådsmand, 2 tømmermænd, 1 bartskær og 1 spillemand. Admiral Hans Lauridsen Badens familie kom ikke i unåde på grund af tragedien med flådens forlis. Han fik dog først en ligsten, i Slimminge kirke, sat af enken i 1584 ved deres søns død.

Desværre findes der ingen breve fra Mikkel og Regitze, hvor man kunne få fornemmelsen af hvordan de har haft det med hinanden. Udover lidt lensmandspligter for Mikkel og nogle indbydelser til parret til bryllupper, findes der næsten intet i kilderne om dem i tiden efter flådens forlis.

Regitzes brødre gjorde begge karriere. Peder forblev ugift medens Axel, i 1571, blev gift med Karen Knudsdatter Gyldenstjerne, som havde været forlovet med den tredje bror Hildebrand som var død 8 år tidligere. Regitzes mor, som blev taget med på råd i sine voksne børns sager, og som havde været en meget aktiv dame op i alderen, døde i 1575. Regitze og Mikkel fik som sagt kun et barn, Lisbet, og sædvane var at adelsbørn tilbragte en hel del af deres barndom hos slægtninge, så hun har måske ikke været så meget hjemme på Gavnø. Frederik d. 2. blev gift med den 14-årige Sophie af Mecklenburg i 1572. Man kan forestille sig at forældrene har været stolte af Lisbet da hun ved kyndelmisse i 1574, 18 år gammel trådte til på Frederiksborg som hofdame for den unge dronning.

Regitze har givet haft sin omgangskreds mellem de adelskvinder som også havde ejendom i eller i nærheden af Næstved. Birgitte Gøye tilbragte en del af sine sidste år i Næstved, Sofie Grubbe som boede i Lille Næstved ville hun også have kendt, og givet også Parsbergerne fra Harrestedgård. Herlufsholm skole var blevet etableret i 1565, men der var også en latinskole i Næstved. Den støttede Regitze med 100 Rd.

Regitze døde den 17. juni 1576 ca. 43-44 år gammel. Mikkel var overvældet af sorg. Det skinner igennem i de valg han tog, og ting han satte i værk over det næste år, for at mindes sin hustru.

Regitze kom ikke til at ligge i slotskapellet på Gavnø. Der lå allerede en gravsten for adelsparret Beck og Ravenberg. Slotskapellet fik stolestader og en flot brudebænk i 1576. Det var lige i den periode at kirkerne fik faste siddepladser til menigheden. Desværre uden parrets navne på, men man kan godt forstille sig at de, måske medens Regitze har været syg, betænkte kapellet på denne måde. Regitze havde allerede givet 100 Rdl. til Sct. Peders kirke i Næstved til en gravplads inde i kirken. Så de havde på forhånd valgt at blive begravet i den store købstadskirke. Det er tænkeligt at Mikkel og Regitze var med da Knud Nielsen Steensen blev begravet her den 31. januar 1576. Han døde juleaften på Lundbygård hvor han boede. Han valgte altså også Sct. Peders, men fik ingen flot ligsten. Hans enke flyttede kort efter til Langeland hvor sønnen byggede den flotte Steensgård.

Hvis man ikke ved noget om gravsten fra 1500 tallet i Danmark, måske kun har kastet et blik på de andre her i kirken og ovre i Sct. Mortens, vil det være umuligt at se at der er noget usædvanligt ved Mikkel og Regitzes. Adelsfamilier og rige borgere betalte kirkerne for at blive begravet inde i kirken, helst så tæt på alteret som muligt. Gravsten med data om den afdøde, og gerne dekoreret med lidt kristne symboler, blev lagt over graven. Gravsten med personrelief var tidligere set i Danmark, men kun ganske få, og det var først i 1500-tallet at det blev almindelig brugt blandt adelen. I de første årtier kun en håndfuld, senere således at næsten alle fik, for så at gå af mode igen, og færre fik i slutningen af århundredet. På det tidspunkt havde borgerskabet taget skikken til sig, og så fandt adelen andre måder at ære deres døde og samtidig vise deres fornemhed på. Disse gravsten med personrelief bliver kaldt ligsten. En typisk adelsligsten havde figur af det stående par, manden til venstre kvinden til højre. Ridderen klædt i sin rustning med våben ved hånden og hustruen i standsdragt. Hvis ligstenen var lavet efter mandens død var hustruen i enkedragt. Afdøde børn er nogle gange vist sammen med forældrene. Der er også et beskedent antal ligsten af afdøde børn eller ugifte "unge" alene på ligstenen. Et vigtigt element på ligsten er adelspersonernes våbenskjold. I starten af 1500 tallet kun parrets egne, men senere typisk 16 anevåben til hver side. Altså skåret ud i pap hvilken fornem familie de stammede fra. For borgerlige drejer det sig om deres bomærker. Og selvfølgelig har ligstenene data om de afdøde som navne, dødsdatoer m.m.

Adelsparret Birgitte Gøje og Herluf Trolle stod for en del ligsten, albertavler m.m. til sig selv, men også til andre familiemedlemmer. For eksempel en malet albertavle med portrætter af dem, Herluf harniskklædt, knælende i bøn. Det kulminerede med det store kenotaf af marmor som står bag alteret i Herlufsholm kirke som Birgitte fik lavet efter Herlufs død. Det hævdede barren for hvor storslået et sådant gravmæle kunne være. Andre fra adelen bestilte tilsvarende, men enden på den slags gravmæler kom da Frederik d. 2., i 1576, udstedte et generelt forbud mod disse prangende gravminder.

Det var netop året Regitze døde og Mikkel stod for at skulle bestille til sin hustrus grav. Der var kun to ligsten i Sct. Peders kirke, en tidlig fra 1525 over to præster, og en anden for det velhavende borgerpar Eske Pedersen og Else Pedersdatter fra ca. 1562. Der var ingen i Sct. Mortens kirke. Vi ved fra breve at adelsfamilierne gjorde sig store overvejelser angående deres kæres ligsten. De var med til at designe selve ligstenen, udvalgte en stenhugger hvis arbejde de kunne lide, var bevidst om hvilken sten der blev valgt osv. Dvs. at selv om ligstenene ser meget ens ud, var opbygget på samme måde, var der alligevel mulighed for kreativ udfoldelse i detaljerne. Vi kan også gå ud fra at der er en vis portrætlighed i figurerne til dem de repræsenterer. Regitze og Mikkels ligsten er lavet af en dygtig stenhugger, men ikke her i byen selv om der var et stenhuggerværksted i Næstved. Ifølge Christian Axel Jensen som var ekspert på området blev den formentlig lavet på et værksted i Roskilde, muligvis af Oluf N. Krog, omtalt som Roskilde Successor.

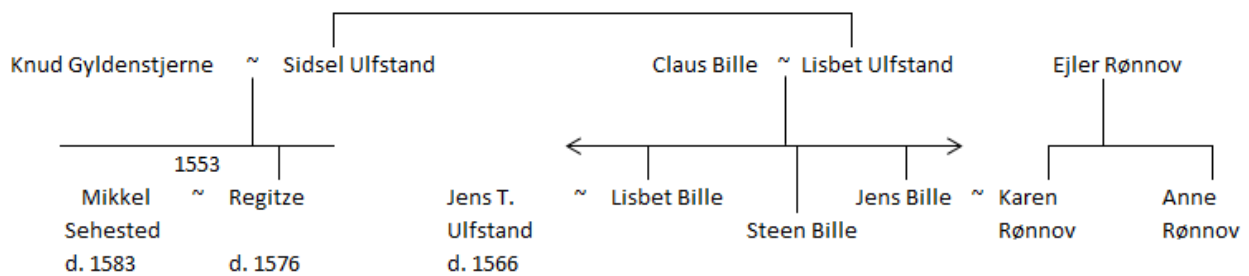
Ligstenen er helt klassisk i sin komposition og alligevel meget usædvanlig af flere grunde.

Parret er klædt i standsdragten for adelspar som den så ud i 1570-erne. Hun med perlehue og han med pludderhoser. Det er helt som det skal være. Bortset fra at de allerfleste adelsmænd er klædt i en stridsdragt på deres ligsten. Ganske få adelsmænd, gerne lærde eller gejstlige er fremstillet i civildragt. Et meget flot eksempel er af Ejler Rønnow til Hvidkilde, rigsråd men også en bogens mand. Det er nærmest billedet af kernefamilien, med far og mor med søn og datter, og man glemmer næsten at det er en ligsten. Ejler er i civil dragt, kun spidsen af hans sværd ses forneden, og hustruen og de to børn var døde. To døtre overlevede forældrene, Karen og Anne. Karen blev gift med Jens Bille, lensmanden på Gotland, og Anne med Erik Hardenberg. At lige netop de to søstre også fik meget specielle ligsten er derfor ikke så tilfældigt. Som deres forældres ligsten var, er døtrenes familier også i civil, men ellers sprængte de rammen for hvordan en ligsten skulle se ud.

Ejler Rønnow med familie

Jens Bille og Karen Rønnows ligsten udenfor Norra Vram kirke er forvitret og slidt. Jens er i civildragt og Karen i enkedragt, knælende og bedede med en afdød søn, det er Eiler som var nyfødt da stormen slog til på Gotland. I anderledes flot stand er hendes søster Anne Rønnows ligsten i Klovborg. Igen er mændene i civildragt men alle er her stående. Den er dog også usædvanlig da den er todelt, med hendes svigerfar med tre afdøde børn til venstre og med Anne, med sin mand og 3 døde børn til højre. Søstrenes ligsten er forskellige, men tydeligvis med samme design udgangspunkt. De er uden de obligatoriske arkadebuer og også specielle ved de få våbenskjolde de indeholder. Det er pudsigt, med disse to ligsten, at kunne mærke hvordan de to søstre må have bestemt hvordan familiens ligsten kom til at se ud.

Anne Rønnow med familie

Karen Rønnow og Jens Bille

Steen Bille med hustru

Her ses Steen Bille, Jens' brors ligsten sammen med de andre for at understrege hvor specielle de er.

Jens Bille døde i 1575, året før sin kusine Regitze. Familierne Bille/Rønnow og Sehested/Gyldenstjerne har kendt hinanden godt, ud over at være i familie var de desuden også naboer i København hvor begge havde byejendomme i Vester kvarter. Man kan nemt forestille sig at Mikkel i månederne efter Regitzes død i 1576, har drøftet udkastet til ligstenen med enken Karen Rønnow, som enten lige havde bestilt en, eller skulle til det for Jens Bille. Hvor Rønnow søstrenes ligsten tyder på en kreativ ånd der ville noget andet, er Mikkels valg i kompositionen dog lige efter bogen. Men ligstenen i Næstved, og den i Norra Vram har som de eneste adelige i landet noget tilfælles, og det er at figurerne knæler i bøn.

Ikke nok med at Mikkel er i civildragt, han skiller sig helt ud ved hverken at have våben eller bære gyldenkæder. Altså blottet for alle ridderens og herremandens symboler. Et bevidst fravalg som må have været af stor betydning for ham. Han agter sit adelige ophav med anevåbenskjoldene, men fremtræder

nærmest nøgen uden ridderens attributter, ydmygt knælende i bøn. Regitze har en enkelt kæde med en medaljon, så fravalget var personligt, og involverede ikke hustruen.

Sidst men ikke mindst, er figuren stående på konsollen mellem buerne i arkaden bemærkelsesværdig. Ganske få ligsten har en mindre korsfæstet figur, men også her har Mikkel valgt anderledes. Ifølge eksperten C.A. Jensen "... en ikonografisk raritet er også genstanden for ægteparrets andagt, en stor "Ecce Homo". For tydeliggørelse er dette skrevet over figuren. "Ecce homo" skulle være det Pontius Pilatus sagde da han viste den forpinte Jesus frem for folket "Se, her er manden (mennesket)!". En anden dansk oversættelse for det er "Smertensmanden". Tortureret, klædt kun i et lændeklæde og med tjørnekronen på hovedet klar til at slæbe korset til Golgatha. Her med sine lidelsesinstrumenter i hænderne, et ris og en 3 strenget pisk. Mikkel og Regitze knæler på en knold, formentlig Golgatha med teksten "O (du) Guds Lam, Herre Jesu Krist, Du som for os blev slagtet – Vi takke (dig) for din Død For din Lidelse og stor Nød".

O gottes lamme herre Jhesu. Christ
Der du fur uns geschlachet bist
Wir dancken dir fur deinen tod
fur dein leiden und grosse not

”Ecce Homo” siger vist det hele, Mikkels smerten på sig, og tabet af sin hustru har kastet ham ud i en stor sorg. Muligheden foreligger også at han inden har haft en depression, eller måske spiller flådens forlis ti år tidligere også en rolle her. Det kunne tænkes at han blev så traumatiseret af oplevelsen at han stadig var plaget af minder fra stormnatten hvor tusinder døde. I dag ved vi at soldater kan lide af post traumatisk stress i årevis efter de er vel hjemme og udenfor fare, men det er selvfølgelig gætværk.

Noget andet er deres biografiske oplysninger som er samlet på soklen. Ligstenen lå i koret lige midt for alterfoden, men blev senere rejst her i nordre sidekor.

Hvis man kun havde set ligstenene i Næstveds kirker ville man tro at det at være knælende i bøn var ret almindeligt. Der findes nemlig en til i Sct. Peders og to i Sct. Mortens kirke. Mikkels og Regitzes har ligefrem dannet mode her i byen. Alle tre borgerlige ligsten blev lavet i et lokalt Næstvedværksted først i 90-erne. Igen, det blev ikke nogen omsiggribende mode, kun ganske få findes.

Mikkels og Regitzes ligsten er meget personlig, og råber, på sin egen beherskede måde, til os at Mikkels var yderst påvirket af sin hustrus død. Men skulle man stadig være i tvivl om at han var i sorg, tror jeg man bliver rørt og overbevist af det han året efter hendes død satte i værk. Mikkels opsøgte nemlig Rasmus Hansen Reravius med en opgave til ham. Reravius var prædikant ved Helligåndshospitalet i København, og ud over dette arbejde oversatte han tekster fra tysk til dansk og fik dem trykt. Det var han dygtig til, og med ham har Mikkels valgt den bedste. Opgaven gik på at oversætte den 90. salme - Davids salme. I forordet fortæller Reravius at Mikkels Sehested var kommet til hans hus med ønsket om at få bogen, med Luthers betragtninger skrevet af Johann Spangenberg i 1546, oversat. De må have siddet og talt sammen, for Mikkels tilkendegav at ”han havde haft en mærkelig trøst og husvælelse af denne salme i sin store bedrøvelse efter sin kære hustrus død”. Hans ønske var at andre kunne få trøst og lindring af den, ved en oversættelse til dansk. Nu havde Reravius rigtig travlt med en publikation samme år til dronningens ære og flytning til et præsteembede i Rødby, så Reravius oversættelse af Davids salme udkom først 3 år senere i 1580. Og flot er den, med hele sider med Mikkels og Regitzes våbenskjold, et forord og teksten på i alt 350 sider. Et eksemplar findes på Kongelige Bibliotek, og man kan se det hele online.

<http://eeb.chadwyck.co.uk/search/displayThumbnails.do?ItemID=den-kbd-pil-130018161053-001&ItemNumber=1>

Mikkels fandt trøst i salmen. Jeg har ikke læst hele bogen, men nok til at vide at det ikke ville gøre det for mig. For eksempel påstås det at grunden til at spædbørn skrider når de bliver født er deres ængstelse over det sørgelige liv de skal leve. Men jo værre livet er, des mere er der at se frem til ved døden.

Verners Parsberg og Anne Manderupsdatter Holck, Hyllinge kirke

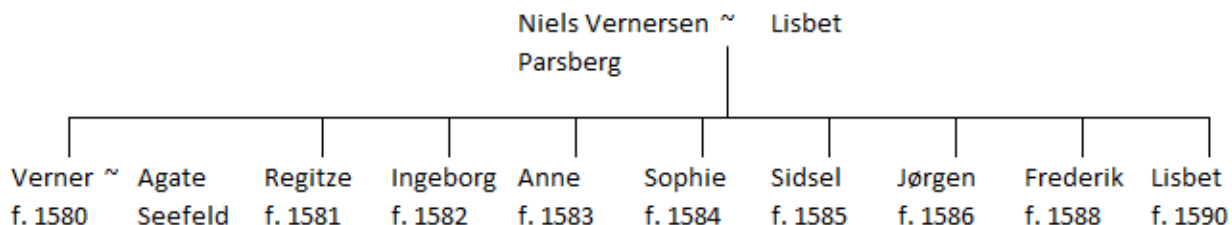
Det der måske kunne hjælpe lidt på humøret var, at livet trods alt gik videre hos de levende. Det må have skabt glæde i Mikkels sind at datteren Lisbet, i 1579, blev godt gift med Niels Vernersen Parsberg. Brudgommen stammede fra Harrested, herregården som ligger godt 10 km fra Næstved ud til vejen mod Slagelse. Familien havde også købt part i Sandbygård, som ligger lidt syd for Ringsted, af familien Hardenberg/Rønnov. Mikkkel og Regitze har formentlig kendt Parsbergfamilien godt, som en slags naboer til Gavnø. Verner Parsberg havde været rigsråd og var død i 1567. Harrested blev overtaget af Niels i 1575. Der findes en stor ligsten af Verner Parsberg og hans hustru Anne Holck i Hyllinge kirke. Lisbet var 23 ved brylluppet og gommen 10 år ældre. Begge tjente ved hoffet, Lisbet som hofdame hos Frederik 2's unge dronning Sophie, medens Niels havde været hofjunker, Kongens kæmmer og lensmand i Norge siden 1572. Kongeparret må have været glad for Niels og Lisbet, for de holdt bryllup for dem på Koldinghus. Det var et dobbeltbryllup sammen med Breide Rantzau og Sophie Rosenkrantz. Indbydelser blev sendt ud i januar 1579, også til Mikkkel. Besked blev sendt ud få dage senere til 4 adelskvinder, om at de skulle møde 14 dage inden brylluppet for at pynte den store sal på slottet med gobeliner og tæpper. En af dem var Maren Bille, også kusine til Regitze. Vielsen foregik i slotskappellet på Koldinghus. Det var sat til den 1. marts således at det faldt sammen med fastelavn, og der virkelig kunne laves løjer. Det har været et brag af en fest og med et stort antal deltagende adelsfolk, både slægtninge og venner. En af notabiliteterne var sønnen til en anden af Regitzes kusiner, Tyge Brahe.

Skt. Peders kirke i Næstved fik stolestader i 1579-80. Meget usædvanligt er Dronningestolen og kong Frederik og dronning Sophies våbenskjold på stolegavlene. Min hypotese er at Mikkkel Sehested har haft en finger med i spillet. Stolestaderne blev lavet samtidig med datterens bryllup. Det kunne være den stolte far der har villet takke kongen og dronningen på denne måde, for at have arrangeret og fejret vielsen med så storslået en fest.

Niels Parsberg havde lige fået lenet på Bäckaskog som ligger 15 km nordøst for Kristianstad og parret havde deres hjem her indtil 1584. Her blev de første 4 af deres børn født, Verner, Regitze, Ingeborg og Anne. De glædelige nyheder om veloverstået barsel og om børnebørnene, som overlevede de første kritiske måneder må have varmet Mikkels hjerte trods den 90. salmes dystre forventninger til et sørgeligt liv.

Mikkkel Sehested døde den 22. november 1583 ca. 55 år gammel. Kort efter flyttede Lisbet og Niels til Sandbygård, og her blev deres næste 3 børn født, Sophie, Sidsel og Jørgen. Men en fødsel ca. hvert år var

ikke noget der stavnsbandt en adelskvinde. I 1588 fik Lisbet hendes 8. barn Frederik medens hun var på besøg hos sin morbror Axel Knudsen Gyldenstjerne og hans hustru på Bidstrup i Jylland. Verner, deres ældste barn blev, 7 år gammel, en af de første elever på Frederik II's kgl. frie skole i Sorø og lillebroderen Frederik fulgte, dog som 9-årig, efter ham.

1590 var et år der bød på godt og skidt for familien. Deres sidste barn Lisbet blev født i februar på Roskildegård hvor Niels nu var lensmand. At den store børneflokk på 9, født i løbet af 10 år alle var levede var usædvanligt, og senere på året døde den 4-årige Jørgen. Der dukker enkelte sager op i retsprotokollerne, hvor man får kendskab til lidt af deres liv. Netop samme år, i 1590, lånte Lisbet, i København, en borgerkone Lisbet Albert Villumsen en guldkæde og en forgyldt sølvstob. Der var tradition for at adelskvinder lånte den slags ud til borgerliges bryllupper, så det var muligvis gjort med det formål. Borgerkonen havde imidlertid pantsat genstandene hos pantelåneren. Hendes mand Albert Willumsen mødte op til Herredagen, hvor han var tiltalt for yderlige en sag af samme slags. Den adelige Lisbet har tydeligvis ladet sige narre af den borgerlige Lisbet. Lensmanden Niels har forståeligt nok været stiktosset, og vel også pinligt berørt over at hans hustru var blevet franarret herlighederne. Borgerkonens mand Albert Villumsen bad om tid til at skaffe penge til at indløse sagerne, men Niels ville end ikke nedværdige sig til at forhandle med ham, men henholdt sig udelukkende til pantelåneren, som havde modtaget stjålne varer. Og det blev han i øvrigt også dømt for.

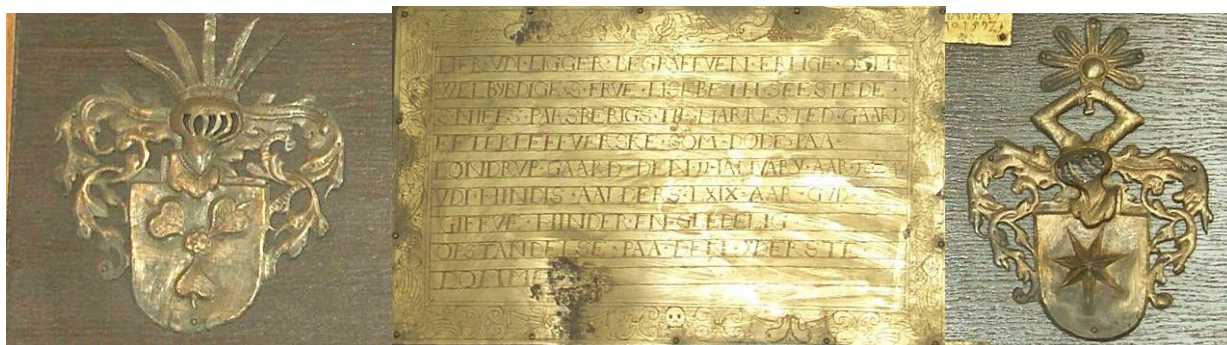
Epitafie i Hammel kirke over Valdemar Vernersen Parsberg med familie

Niels døde 1½ år senere i 1592 på deres ældste barns 12 års fødselsdag. Lisbet var nu enke med 8 børn, 2 drenge og 6 piger at tage vare på. Niels blev i første omgang begravet i Roskilde domkirke, men blev senere flyttet til Hyllinge kirke, tæt på Harrestedgård, hvor hans forældre lå. Der er ingen flot ligsten for Lisbet og Niels, men der har været et flot minde af dem i form af et malet epitafie. Nogle få adelsfamilier fik malet deres portrætter til ophængning i kirken i slutning af 1500 tallet. Med fantastiske træskærerrammer overlever flere, men desværre ikke den som hang i Hyllinge kirke. I Hammel kirke findes epitafiet over Niels' bror Valdemar Vernersen Parsberg og hans familie, og mon ikke Niels og Lisbets har været lige så smuk. I 1755 hang den i sakristiet, og er beskrevet, som man kunne forvente, med ægteparret sammen med deres 3 sønner og 6 døtre. To kirkeklokker og en pengetavle med deres våben og navnetræk findes endnu, givet til kirken i ca. 1592. På en tavle på væggen er samlet flere kisteplader. En stor flot for Niels Parsberg, en mindre prangende for lille Jørgen, og en enkelt for Lisbet, dog med to flotte løse våbenskjolde, hendes fædrene Sehested og mødrene Gyldenstjerne.

Niels Vernersen Parsbergs kisteplade

Jørgen Nielsen Parsbergs kisteplade

Lisbet Sehesteds kisteplade med Sehested og Gyldenstjerne våbenskjold

Ved Niels død arvede Verner Sandbygård, medens den 3-årige Frederik arvede Harrested. Enken Lisbet begyndte, formentlig omkring dette tidspunkt, at lave optegnelser om familiebegivenheder i sin tyske bibel. Ikke kun nye begivenheder, men også fødslen af hendes egne børn blev noteret, med tidspunkt på dagen og med taksigelser, og dødsfald med sorg. Efterfølgende blev større familieanliggender nedskrevet.

Verner Nielsen Parsberg var så heldig at være en af drengene som blev opdraget og undervist sammen med prins Hans. Derefter rejste han som 14-årig til Wittenberg for at videreuddanne sig. Lisbet skrev i biblen "Gud allermægtigste lade sine hellige engle være hos ham og ledsage ham frem og tilbage og bevare ham fra al ulykker". 3 år senere var han vel hjem hos sin mor igen. Et år senere drog den unge mand dog tilbage til Wittenberg for at blive der i hele 4 år. Stor var Lisbets glæde da sønnen endelig kom hjem for at blive i 1602 "...kom min hjerte kære søn hjem igen fra Tyskland; Gud i himmelen været æret og lovet tusinde fold".

Lisbets umyndige børn havde værger, som stod i deres fars sted, men mon ikke hun også havde noget at sige. Hun har formentlig skiftevis boet på Harrested, Sandbygård og en ejendom i København. Der er nogen uklarhed om ejerskabet af Sandbygård i de her år. Anne Hansdatter Baden, datter af admiral Hans Lauridsen Baden og Karen Gyldenstjerne, skrev sig også til Sandby og gav prædikestolshimmelen til Sandby kirke. Sikkert er det, at Lisbet og Niels' datter Sofie blev gift på Sandbygård i 1601, datteren Lisbet døde der som tolvårig i 1602, og en svigerinde, Niels' søster, den ugifte Lisbet Vernersen Parsberg, døde også på Sandbygård i 1615. To døtre blev gift i 1603 og en i 1604 medens Anne kom til Maribo Kloster. Verner giftede sig i 1604 med den unge enke Agate Jacobsdatter Seefeld. Hendes familie har et pragtfuldt malet epitafie i Visborg kirke i Jylland, og her ses den smukke Agate, nygift med Niels Skram 3 år før hun blev gift med Verner Parsberg. Parret fik Lynderup som blev deres hjem. Lisbets sidste to børn, Sidsel blev gift med Jens Sparre til Sparresholm i 1613 og Frederik i Næstved i 1616 med Mette Vilhelmsdatter Dresselberg til Fuirendal.

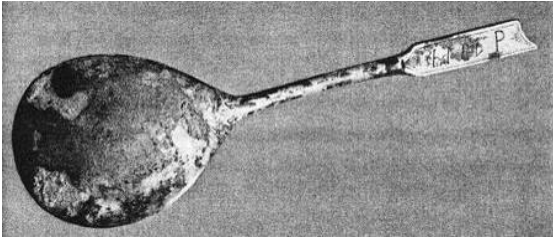

Agate Seefeld

Lynderupgård

Lisbet, eneste barn af Mikkell Sehested og Regitze Gyldenstjerne døde i 1625, 69 år. Hun var hjemme hos sit ældste barn, sønnen Verner og hans hustru Agate på Lynderupgård i Jylland, og var formentlig omringet af nogle af hendes talrige børn og børnebørn. Man kan håbe at Mikkell og Regitze har fulgt med fra himlen, og set at det, for deres mange efterkommere, blev et ganske godt liv.

Tilbage i Visby er stormen og forliset af den danske flåde i juli 1566 ikke gået i glemmebogen. Opmuntret af at det lykkedes på fornem vis at bjerge Vasa i 1961, gik nogle dykkere fra den lokale dykkerklub i gang med at lede efter vrage. Ved at forholde sig til en tegning af ulykken, lavet til Frederik den andens krønike, fandt de frem til nogle

vragrester. En af genstandene bjerget, og som skabte stor glæde, var en sølvske. Den havde både våbenskjold og initialer indgraveret. Sølvskéen havde tilhørt Jens Truidsen Ulfstand og således kunne de identificere vraget som værende "Hannibal". Jens Ulfstand vendte ikke hjem til Lisbet på Saltø. Mikkel kom heldigvis tilbage til sin Regitze, og her hviles tilsammen i rolighed.

Kilder

Tro – håb & forfængelighed. Hanne Honnens de Lichtenberg

Efterretninger om Gammelkjøgegaard og Omegn, Franziska Carlsen

Danske Adelige gravsten fra Sengotikkens og renæssancens tid. Chr. Axel Jensen

Læsning og Bogmarked i 1600-tallets Danmark, Charlotte Appel

Når det regner på præsten, Charlotte Appel og Morten Fink-Jensen

Christian 3.s flåde, Jørgen H. Barfod

Breve til og fra Mogens Gyldenstjerne og Anne Sparre.

Breve til og fra Kristoffer Gøje og Birgitte Bølle. Gustav Bang

Kancelliets Brevbøger

Div. hjemmesider